

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

การรับรู้ ทัศนคติ การเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ และความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ภาคเหนือ ประเทศไทย

Perception, attitude, accessing the electronic cigarette and intention to use the electronic cigarette among youths in education system in the Northern Region, Thailand

ปริมประภา ก้อนแก้ว¹Primprapha Konkaew¹กุกเกียรติ ก้อนแก้ว²Kukiet Konkaew²¹คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย¹Faculty of Nursing,

ราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี²Faculty of Science and Technology,

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University

DOI: 10.14456/dcj.2022.47

Received: May 21, 2021 | Revised: October 20, 2021 | Accepted: October 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ ทัศนคติ การเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ภาคเหนือของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,328 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบด้วยตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.964 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติสหสัมพันธ์อันดับ ผลการวิจัยพบว่าเยาวชนที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายร้อยละ 57.4 อายุ 15-22 ปี อายุเฉลี่ย 16.78 ปี กำลังศึกษาระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ 58.3 เยาวชนสูบบุหรี่ร้อยละ 9.1 การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 72.0 ทัศนคติต่อบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 77.2 การเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.8 ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับน้อยร้อยละ 74.5 เพศ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือน สถานศึกษา ระดับชั้นที่กำลังศึกษา การพักอาศัยกับผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ของเยาวชน การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ ทัศนคติต่อบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ และการเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน สถานศึกษา ครู/อาจารย์ควรพูดคุยกับเยาวชนในสถานศึกษาถึงพิษภัยของบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ หน่วยงานปราบปรามที่มีหน้าที่ควบคุมบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ ควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ติดต่อผู้พิมพ์ : กุกเกียรติ ก้อนแก้ว

อีเมล : kukiet.k@psru.ac.th

Abstract

This descriptive research aimed to explore perception, attitude, access to electronic cigarettes (e-cigarettes), and intention to use e-cigarette and to determine the factors associated with intention to use e-cigarettes among youths in the education system in the northern region of Thailand. A total of 1,328 samples were obtained from multi-stage random sampling. A self-administered questionnaire was used for data collection at a confidence value of 0.964. All data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient, and ETA correlation. It was found that 57.4% of respondents were males, aged between 15–22 years old, with an average age 16.78 years. Approximately 58.3% of them were vocational students. Only 9.1% of youth smoked. The perception of e-cigarettes was at a moderate level (72.0%). Attitudes toward e-cigarettes were at a moderate level (77.2%). Accessibility to e-cigarettes was at a moderate level (63.8%). Intention to use e-cigarettes was at a low level (74.5%). Gender, monthly allowance, type of school, level of study, living with parents, youth smoking, parents smoking, parental e-cigarettes smoking, perception on e-cigarettes, attitude toward e-cigarettes and accessibility to e-cigarettes were significantly related to intention to use them at the .05 level of significance. Parents should act as good models for the youths. In addition, teachers or lecturers should also talk to their students about the harmfulness of e-cigarettes. In the meantime, the Office of the Narcotics Control Board should strictly enforce the laws restricting the youth population from illegally accessing e-cigarettes.

Correspondence: Kukiet Konkaew

E-mail: Kukiet.k@psru.ac.th

คำสำคัญ

การรับรู้, ทัศนคติ, การเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์, ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์, เยาวชน

Keywords

Perception, Attitude, electronic cigarette access, Intention to use electronic cigarette, Youth

บทนำ

บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ (e-cigarette) เป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ที่ไม่ใช้ยาสูบในการทำให้เกิดควันแต่ใช้ไอหรือน้ำขนาดเล็กในการส่งผ่านนิโคติน ข้อมูลทางการวิจัยเกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก ในช่วง ปี 2562 มีการวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นในสังคมไม่ว่าจะในชีวิตจริง หรือในสังคมออนไลน์เกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป สำหรับประเทศไทย บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ว่าด้วยความหมายของผลิตภัณฑ์

ยาสูบ และยังคงครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ⁽¹⁾ บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปกรณ์ที่ผลิตไอน้ำเล็กๆ และใช้วิธีการสูบ ดูด นำควันเข้าปากหรือจมูกและมีส่วนผสมของนิโคติน ซึ่งเข้านิยามความหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ สำหรับประเทศไทย ไม่อนุญาตให้นำเข้าผลิตภัณฑ์บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์⁽²⁾

การสูบบุหรี่ของเยาวชน (อายุ 15–18 ปี) ปี 2547–2557 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 6.6 เป็นร้อยละ 8.2 และในปี 2560 ร้อยละ 7.8⁽³⁾ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนหญิงมีการสูบบุหรี่โรงงานเพิ่มขึ้น จากการสำรวจครั้งล่าสุด (ปี 2558) เปรียบเทียบกับครั้งที่ผ่านมา (ปี 2557) พบว่าอัตราการบริโภคยาสูบ ลดลงจาก

ร้อยละ 8.2 เป็น 7.9 แต่อายุเฉลี่ยของเยาวชนที่เริ่มสูบบุหรี่ก็ลดลง อีกทั้งยังพบว่าเยาวชนมีการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โดยอุตสาหกรรมยาสูบเน้นการใช้กลยุทธ์สื่อออนไลน์ social marketing ที่เข้ามาเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และกลุ่มเยาวชนยังขาดความเข้าใจและความตระหนักถึงพิษภัยของยาสูบที่ถูกต้อง⁽³⁾ วัยรุ่นหรือเยาวชนเป็นวัยที่อยากรู้อยากลองสิ่งใหม่ๆ เพื่อความท้าทายของตนเอง หากเป็นการลองทำในสิ่งที่สร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่ดี หากเป็นการลองทำในทางที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น การลองสูบบุหรี่ หรือบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ จะทำให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวลของสังคมไทย⁽⁴⁾

ข้อมูลจากศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งสหรัฐอเมริกา (The Centers for Disease Control and Prevention: CDC) รายงานว่าในปี 2558 วัยรุ่นสหรัฐใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น 9 เท่า เมื่อเทียบกับข้อมูลต้นปี 2554 ผู้ที่ใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และในปี 2559 มีผู้ใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ลดลงเล็กน้อย แต่กลับเพิ่มขึ้นในปี 2561 โดยในปี 2562 วัยรุ่นสหรัฐใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ประมาณ 5.2 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 27.5 และเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 10.5 ผลที่ตามมาจากการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ คือ โรคอิวาลิ (E-cigarette, or vaping, product use-associated lung injury: EVALI) และโรคปอดบวมจากน้ำมัน (Lipoid pneumonia) ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งสหรัฐอเมริการายงานว่า จำนวนผู้ป่วยสะสมที่เป็นโรคอิวาลิ ถึงเดือนมกราคม 2563 มีจำนวน 2,602 ราย จาก 50 รัฐ และยืนยันว่าเสียชีวิตแล้วจำนวน 57 ราย โดยผู้ป่วยทั้งหมดใช้ผลิตภัณฑ์บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์⁽⁵⁾ จากการทบทวนงานวิจัยต่างประเทศพบว่าวัยรุ่นสหรัฐเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 15.8 ปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของวัยรุ่น ได้แก่ เพศ การมีผู้ปกครองสูบบุหรี่ และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁽⁶⁾ และยังพบว่าทัศนคติต่อบุหรี่

อิเล็กทรอนิกส์ในผู้สูบบุหรี่ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เชื่อว่าบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อสุขภาพน้อยกว่าบุหรี่โรงงานร้อยละ 97.2 และส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์แทนบุหรี่โรงงานร้อยละ 69.4⁽⁷⁾ ด้านการรับรู้อันตรายของบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ และความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของวัยรุ่นสหรัฐพบว่า วัยรุ่นเคยใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 13.2 เชื่อว่าบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์มีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่โรงงานร้อยละ 34.2⁽⁸⁾

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า วัยรุ่นในต่างประเทศมีการรับรู้ ทัศนคติ การเข้าถึง และความตั้งใจในการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ในเชิงบวกหรือยอมรับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่ากังวลสำหรับประเทศไทย บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ยังคงพบเห็นกลุ่มวัยรุ่นใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป ประกอบกับข้อมูลและงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ยังมีน้อย เนื่องจากบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่และรัฐบาลไทยมีนโยบายห้ามนำเข้าบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ แต่เยาวชนกลับมีช่องทางในการเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ได้ง่าย นอกจากนี้ข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้น การรับมือกับปัญหามันหรืออิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยจึงต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับ การรับรู้ ทัศนคติ การเข้าถึง และความตั้งใจในการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชน โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ ทัศนคติ การเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ของเยาวชนในระบบการศึกษา ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนรับมือ/แก้ไขปัญหเกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ในเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) และ นักศึกษาสายอาชีพในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

(ปวช.1-3) ในเขตสุขภาพที่ 1-3 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ดังนี้ (1) เลือกจังหวัดในเขตสุขภาพ เขตละ 2 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 6 จังหวัด (2) แต่ละจังหวัดจับฉลาก 1 โรงเรียนมัธยมศึกษา และ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาได้สถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 12 แห่ง แล้วจึงนำประชากรเป้าหมายแต่ละสถานศึกษามาคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Wayne⁽⁹⁾ แบบทราบขนาดประชากร กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากประชากร 13,618 คน ได้ขนาดตัวอย่าง 1,328 ตัวอย่าง (3) เทียบสัดส่วนแต่ละชั้นปี (4) เทียบสัดส่วนแต่ละห้องเรียน/แผนกชั้น (5) ทำการจับฉลากรายชื่อในแต่ละห้องเรียน/แผนกชั้น โดยมีเกณฑ์เลือกตัวแทนเพื่อตอบแบบสอบถามดังนี้ (1) อาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยไม่น้อยกว่า 6 เดือน (2) กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2/2563 (3) ไม่ใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ และ (4) มีความสมัครใจในการให้ข้อมูล เกณฑ์การคัดออกกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการรับรู้ ทศนคติ การเข้าถึงบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ และความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานศึกษา ชั้นปีที่กำลังศึกษา ที่อยู่อาศัย อาศัยอยู่กับใคร การสูบบุหรี่ของนักศึกษา การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง ผู้ปกครองสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 20 ข้อ มาตรฐานแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ใช้อย่างยิ่ง จนถึง ไม่ใช้อย่างยิ่ง ให้คะแนน 5-1 นำคะแนนของแต่ละข้อคำถามมารวมกัน และจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ ระดับน้อย (20-46 คะแนน) ระดับปานกลาง (47-73 คะแนน) และระดับมาก (74-100 คะแนน)

ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 16 ข้อ มาตรฐานแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ใช้อย่างยิ่ง จนถึง ไม่ใช้อย่างยิ่ง ให้คะแนน 5-1 นำคะแนนของแต่ละข้อคำถามมารวมกัน และจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ ระดับน้อย (16-37 คะแนน) ระดับปานกลาง (38-59

คะแนน) และระดับมาก (60-80 คะแนน)

ส่วนที่ 4 การเข้าถึงบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 20 ข้อ มาตรฐานแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ใช้อย่างยิ่ง จนถึง ไม่ใช้อย่างยิ่ง ให้คะแนน 5-1 นำคะแนนของแต่ละข้อคำถามมารวมกัน และจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ ระดับน้อย (20-46 คะแนน) ระดับปานกลาง (47-73 คะแนน) และระดับมาก (74-100 คะแนน)

ส่วนที่ 5 ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 17 ข้อ มาตรฐานแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด จนถึง น้อยที่สุด ให้คะแนน 5-1 นำคะแนนของแต่ละข้อคำถามมารวมกัน และจัดกลุ่มเป็น 3 ระดับ ระดับน้อย (17-39 คะแนน) ระดับปานกลาง (40-62 คะแนน) และระดับมาก (63-85 คะแนน)

คุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้ค่าความตรงของแบบสอบถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.67-1 ข้อคำถามใช้ได้ทุกข้อ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.897 ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.860 ส่วนที่ 4 การเข้าถึงบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.935 และส่วนที่ 5 ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.985

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2563-กุมภาพันธ์ 2564 โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยประสานงานกับอาจารย์ประจำชั้น/อาจารย์ประจำแผนก ใช้แบบสอบถามที่ส่งผ่านอาจารย์ประจำชั้น/อาจารย์ประจำแผนก หรือส่งลิงค์ (link) Google form ให้อาจารย์ประจำชั้น/อาจารย์ประจำแผนก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกและบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่จะเลือกใช้วิธีใด

เนื่องจากในช่วงดำเนินการวิจัยเป็นช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งมีคำสั่งของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้งดเดินทางข้ามจังหวัด ได้รับแบบสอบถามตอบกลับที่สมบูรณ์จำนวน 1,327 ตัวอย่าง

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำ

โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 5 ระดับ⁽¹⁰⁾ ดังนี้

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า 0.91-1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า 0.71-.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า 0.51-.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า 0.31-.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า 0.00-.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

จริยธรรมในการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เครือข่ายภูมิภาค มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เลขที่ 039/63

ผลการศึกษา

เยาวชนที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 57.4 อายุอยู่ระหว่าง 15-22 ปี อายุเฉลี่ย 16.78 ปี (SD=1.09) อายุ 17 ปีพบมากที่สุด ร้อยละ 32.0 รองลงมาอายุ 16 ปี ร้อยละ 28.6 และ 18 ปี ร้อยละ 23.4 ตามลำดับ เป็นนักศึกษาอาชีวศึกษาร้อยละ 58.3 ระดับชั้นที่กำลังศึกษามากที่สุดคือ ระดับ ปวช.3 ร้อยละ 20.2 รองลงมาคือ ปวช.2 ร้อยละ 20.0 และระดับ ปวช.1 ร้อยละ 18.8 ตามลำดับ อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง ร้อยละ 58.0 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านร้อยละ 87.3 อยู่กับผู้ปกครองร้อยละ 46.4 รองลงมาอยู่กับบิดา/มารดา ร้อยละ 33.3 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือนไม่เกิน 9,000 บาท ร้อยละ 92.3 เฉลี่ยต่อเดือน 3,550.95 บาท (SD=3,165.5) (ตารางที่ 1)

การสูบบุหรี่พบว่า เยาวชนสูบบุหรี่ร้อยละ 9.1 ชนิดของบุหรี่ที่สูบมากที่สุดเป็นบุหรี่โรงงานร้อยละ 86.8

สุด-สูงสุด และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) เมื่อตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อีต้า (Eta Coefficient) เมื่อตัวแปรต้นเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มและตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

และเป็นยาเส้นร้อยละ 9.1 จำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวันประมาณ 1-10 มวน ร้อยละ 94.2 รองลงมา 11-20 มวนต่อวัน ร้อยละ 5.0 โดยเฉลี่ยสูบบุหรี่ 5 มวนต่อวัน ทั้งนี้พบว่าผู้ปกครองของเยาวชนสูบบุหรี่ร้อยละ 25.9 โดยชนิดของบุหรี่ที่ผู้ปกครองสูบเป็นบุหรี่โรงงานร้อยละ 62.3 รองลงมาเป็นยาเส้นร้อยละ 37.1 และมีผู้ปกครองสูบบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 2.6 (ตารางที่ 2)

การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยี่ห้ออิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมมีการรับรู้ในระดับปานกลางร้อยละ 72.0 รองลงมารับรู้ในระดับมากร้อยละ 23.2 ด้านทัศนคติต่อบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 77.2 ด้านการเข้าถึงบุหรี่ยี่ห้ออิเล็กทรอนิกส์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 63.8 ด้านความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยี่ห้ออิเล็กทรอนิกส์โดยรวม อยู่ในระดับน้อยร้อยละ 74.5 (ตารางที่ 3)

ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์พบว่า การสูบบุหรี่ของเยาวชน (Eta=0.384, $p<0.001$) มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ เพศ (Eta=0.256, $p<0.001$) ระดับชั้นที่กำลังศึกษา (Eta=0.180, $p<0.001$) สถานศึกษา (Eta=0.155, $p<0.001$) การอาศัยอยู่กับบุคคล (Eta=0.135, $p<0.001$) ผู้ปกครองสูบบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ (Eta=0.092, $p=0.001$)

และการสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง ($Eta=0.085$, $p=0.002$) มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมากกับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษาภาคเหนือของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r=0.519$, $p<0.01$) ทศนคติต่อบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r=0.296$,

$p<0.01$) การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r=0.233$, $p<0.01$) และค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือนของเยาวชนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ($r=0.157$, $p<0.01$) กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชน ในระบบการศึกษาภาคเหนือของประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ($n=1,327$)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	762	57.4
หญิง	565	42.6
อายุ		
15 ปี	166	12.5
16 ปี	379	28.6
17 ปี	425	32.0
18 ปี	311	23.4
19 ปี	34	2.6
≥20 ปี	12	1.0
$\bar{X}=6.78$, $SD=1.09$, $min=15$, $max=22$		
ประเภทสถานศึกษา		
โรงเรียนมัธยมศึกษา	554	41.7
วิทยาลัยอาชีวศึกษา	773	58.3
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	237	17.9
มัธยมศึกษาปีที่ 5	145	10.9
มัธยมศึกษาปีที่ 6	162	12.2
ปวช.1	250	18.8
ปวช.2	265	20.0
ปวช.3	268	20.2
อำเภอที่อยู่ปัจจุบัน		
อำเภอเมือง	769	58.0
อำเภอรอบนอก	558	42.0
สถานที่พักอาศัย		
บ้าน	1,159	87.3
หอพัก	168	12.7

ตารางที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=1,327)(ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาศัยอยู่ร่วมกับ		
ผู้ปกครอง	616	46.4
บิดา	29	2.2
มารดา	124	9.3
บิดาและมารดา	442	33.3
เพื่อน	58	4.4
อยู่คนเดียว	58	4.4
ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือน (บาท)		
≤9,000	1,225	92.3
9,001-18,000	72	5.4
>18,000	30	2.3
$\bar{X}=3,550.95$, $SD=3,165.5$, $\min=400$, $\max=30,000$		

ตารางที่ 2 การสูบบุหรี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=1,327)

พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การสูบบุหรี่		
สูบ	121	9.1
ไม่สูบ	1,206	90.9
ชนิดของบุหรี่ที่สูบ		
บุหรี่โรงงาน	105	86.8
ยาเส้น	11	9.1
ทุกชนิด	5	4.1
สูบบุหรี่ต่อวัน (มวน)		
1-10	114	94.2
11-20	6	5.0
>20	1	0.8
$\bar{X}=5.0$, $SD=4.32$, $\min=1$, $\max=40$		
ผู้ปกครองสูบบุหรี่		
สูบ	344	25.9
ไม่สูบ	983	74.1
ชนิดของบุหรี่ที่ผู้ปกครองสูบ		
บุหรี่โรงงาน	217	62.3
ยาเส้น	129	37.1
ทุกชนิด	2	0.6
ผู้ปกครองสูบบุหรี่ยี่ห้ออิเล็กทรอนิกส์		
สูบ	35	2.6
ไม่สูบ	1,292	97.4

ตารางที่ 3 ระดับการรับรู้ ทศนคติ การเข้าถึงบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ และความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ (n=1,327)

ตัวแปร	ระดับมาก		ระดับปานกลาง		ระดับน้อย		$\bar{x}$	SD
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์	308	23.2	956	72.0	63	4.8	66.80	11.45
ทัศนคติต่อบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์	244	18.4	1,025	77.2	58	4.4	52.43	9.25
การเข้าถึงบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์	155	11.7	846	63.8	326	24.5	56.35	16.09
ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์	79	6.0	260	19.5	988	74.5	30.07	17.17

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ภาคเหนือ ประเทศไทย

ปัจจัย	ความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์	
	Correlation	p-value
เพศ	0.256 (e)	<0.001
สถานศึกษา	0.155 (e)	<0.001
ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	0.180 (e)	<0.001
ที่อยู่อาศัย	0.003 (e)	0.911
การอยู่ร่วมกันกับบุคคล	0.135 (e)	<0.001
การสูบบุหรี่	0.384 (e)	<0.001
ชนิดของบุหรี่ที่สูบ	0.094 (e)	0.196
การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง	0.085 (e)	0.002
ผู้ปกครองสูบบุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์	0.092 (e)	0.001
อายุ	0.016 (r)	0.516
ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือน	0.157 (r)	<0.001
การรับรู้	0.233 (r)	<0.001
ทัศนคติ	0.296 (r)	<0.001
การเข้าถึง	0.519 (r)	<0.001

e = ค่าความสัมพันธ์ Eta, r = ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เพียร์สัน

วิจารณ์

ผลการวิจัยพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามกว่าครึ่งเป็นเพศชาย และเป็นช่วงวัยรุ่น อยากรู้ อยากลอง อยากเข้าสังคมและกลุ่มเพื่อน อยากให้เพื่อนยอมรับตนเอง อาจส่งผลให้มีความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ Hughes et al.⁽⁶⁾ ซึ่งพบว่าเพศชายมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนอายุ 14–17 ปี ในประเทศอังกฤษ

สถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ ของเยาวชนในระบบการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อตนเองมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ซึ่งอาจส่งผลให้มีความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ หากในกลุ่มเพื่อนสนิทมีผู้ใช้บุหรี่หรืออิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร ชิดนายิ และวราภรณ์ ยศทวี⁽¹¹⁾ ที่พบว่าประเภทของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นนัจังหวัดอุดรดิตต์ โดย

นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษามีอัตราการสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากเยาวชนในระบบการศึกษาคือวัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ประกอบกับระดับชั้นที่สูงขึ้นมีแนวโน้มที่อาจมีความตั้งใจในการที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ เพราะมีความสนิทสนมกับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น อีกทั้งอาจจะแสดงบทบาทรุ่นพี่เพื่อให้รุ่นน้องเกรงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ชิดนัย และวราภรณ์ ยศทวี⁽¹¹⁾ ที่พบว่าระดับชั้นการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยชั้นปีที่สูงขึ้นนักเรียนจะสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น

การอยู่ร่วมกันกับบุคคลของเยาวชนในระบบการศึกษามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากการอาศัยอยู่ร่วมกันกับบุคคลที่สูบบุหรี่/บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์อาจส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนทำให้เกิดการเลียนแบบ อยากทดลอง อยากรู้ ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ศศิธร ชิดนัย และวราภรณ์ ยศทวี⁽¹¹⁾ ที่พบว่าการอยู่ร่วมกับบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจังหวัดอุดรดิตถ์

การสูบบุหรี่ของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเยาวชนที่สูบบุหรี่อยู่แล้ว อาจอยากทดลองสิ่งใหม่ซึ่งจะไปตามช่วงวัยของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่อยากรู้ อยากลอง ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ๆ ต้องการเข้าสังคม อยากให้เพื่อนยอมรับตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Green et al⁽¹²⁾ ซึ่งพบว่าการสูบบุหรี่ของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชนในประเทศอังกฤษ โดยผู้ที่สูบบุหรี่ใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ร้อยละ 28.4 ในขณะที่ผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ร้อยละ 1.4

การสูบบุหรี่ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชน ทั้งนี้

อาจเนื่องจากเยาวชนอาจจะเห็นตัวแบบในการสูบบุหรี่เกิดการเลียนแบบ อยากรู้ อยากลอง โดยอาจจะคิดว่าการใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ทำให้ตนเองเติบโตเป็นผู้ใหญ่ หรือดูเหมือนเป็นผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hughes et al⁽⁶⁾ ที่พบว่าการมีผู้ปกครองสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชนอายุ 14-17 ปีในประเทศอังกฤษ

เยาวชนที่ผู้ปกครองสูบบุหรืหรือเล็ททรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเยาวชนอาจเห็นตัวแบบในการสูบบุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ เกิดการเลียนแบบ อยากรู้ อยากลอง สิ่งที่ตนเองได้เห็น ดูทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hughes et al⁽⁶⁾ ที่พบว่า การมีผู้ปกครองสูบบุหรืหรือเล็ททรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรืในวัยรุ่นและยังสอดคล้องกับงานของ Green et al⁽¹²⁾ ที่พบว่า การมีผู้ปกครองที่ใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชน คือ ผู้ปกครองที่ใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์เยาวชนจะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ด้วยร้อยละ 5.5 ผู้ปกครองที่ไม่ใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์เยาวชนใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ร้อยละ 3.1

ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือนของเยาวชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ ($r=0.157, p<0.01$) ทั้งนี้อาจเนื่องจากเมื่อเยาวชนมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือนมากขึ้น จะส่งผลให้มีอำนาจในการซื้อ มีความสามารถในการที่จะจ่ายเงินในการซื้อสิ่งที่ตนเองต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phetphum et al⁽¹³⁾ ซึ่งพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าค่าเฉลี่ยสูบบุหรืหรือเล็ททรอนิกส์มากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 1.84 เท่า

การรับรู้เกี่ยวกับบุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ ($r=0.233, p<0.01$) หมายความว่าหากคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับบุหรืหรือเล็ททรอนิกส์ของเยาวชนเพิ่มขึ้นคะแนนความตั้งใจที่จะใช้บุหรืหรือเล็ททรอนิกส์จะเพิ่มขึ้นตามไปในทิศทางเดียวกัน จากระดับการรับรู้

เกี่ยวกับบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 72.0 และระดับมากร้อยละ 23.2 โดยรวมแล้วการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนอยู่ในระดับปานกลางและระดับมากคิดเป็นร้อยละ 95.2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเยาวชนรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ในด้านบวกมากกว่าด้านลบ เช่น กลิ่น รสของน้ำยา ความทันสมัยของผลิตภัณฑ์ แหล่งจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงได้เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiang et al⁽¹⁴⁾ ที่พบว่า การรับรู้อันตรายและการรับรู้การเสพติดบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ในระดับต่ำ และการรับรู้ความนิยมของบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับสูงมีความสัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของวัยรุ่นฮ่องกง

ทัศนคติต่อบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ ($r=0.296$, $p<0.01$) หมายความว่า หากคะแนนทัศนคติต่อบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนเพิ่มขึ้น คะแนนความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์จะเพิ่มขึ้นตามไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้หากเยาวชนมีทัศนคติเชิงบวกกับบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์จะส่งผลให้มีความตั้งใจที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมากขึ้น เช่น การสูบบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ดีกว่าการสูบบุหรี่โรงงาน คิดว่าบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์เป็นที่นิยมในวัยรุ่น โดยเยาวชนมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 77.2 และระดับมากร้อยละ 18.4 ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของปิยวรรณ บุญเพ็ญ ภาวนา เมณฑะระ และปิยชาติ บุญเพ็ญ⁽¹⁵⁾ ที่ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์และพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าทัศนคติต่อบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

การเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ ($r=0.519$, $p<0.01$) หมายความว่าหากการเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนเพิ่มขึ้น ความตั้งใจที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้

อาจเนื่องจากหากเยาวชนสามารถเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์จะส่งผลให้มีความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ทางอินเทอร์เน็ต การเข้าถึงแหล่งขายทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยเยาวชนมีการเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 63.8 และระดับมากร้อยละ 11.7 หรืออาจหมายถึงสามารถเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลางและมากร้อยละ 75.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Balwicki et al⁽¹⁶⁾ ที่พบว่า หากเยาวชนเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายก็จะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น โดยวัยรุ่นในโปแลนด์เข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์จากเพื่อนมากที่สุดร้อยละ 38 และซื้อจากร้านขายบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 26

สรุป

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การเข้าถึงบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ การสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ และเพศ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและต่ำมากกับความตั้งใจจะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ ส่วนระดับชั้นที่กำลังศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับต่อเดือนของเยาวชน สถานศึกษา การอาศัยอยู่กับบุคคล การสูบบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมากกับความตั้งใจจะใช้บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. สถาบันการศึกษาควรมีการสอนหรือสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ เสริมทักษะในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับนักเรียน/นักศึกษา เพื่อไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือทางธุรกิจของบุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ หรือเป็นนักสูบบุหรี่หน้าใหม่และรู้จักวางแผนการใช้เงิน

2. ผู้ปกครองควรทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน ไม่สูบบุหรี่/บุหรี่ยิเล็กทรอนิกส์ให้เยาวชนเห็น เพราะเยาวชนเป็นช่วงวัยที่อยากรู้อยากลอง จึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งผู้ปกครองเป็น

บุคคลในครัวเรือน ที่อยู่ใกล้ชิดเยาวชน หากสูบบุหรี่/บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ให้เยาวชนเห็น อาจส่งผลให้เยาวชนมีความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ได้

3. หน่วยงานปกครอง/หน่วยงานปราบปรามที่มีหน้าที่ควบคุมบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ควรลดการเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ โดยการปฏิบัติตามกฎหมายจับ ปรับผู้ค้าผลิตภัณฑ์บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในตลาดนัดต่างๆ และ/หรือโลกออนไลน์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียน/นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ครู/อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่อนุญาตและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ขอขอบคุณศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. The Tobacco Products Control Act of A.D. 2017. The Government Gazette Volume 134, Part 39 A (April 5, 2017). (in Thai)
2. Notification of the Ministry of Commerce. Prohibition of importing Hookah and Electronic Hookah or Electronic cigarette into Thailand B.E. 2557 (A.D.2014). The Government Gazette Volume 131, Special Section 268 D (December 24, 2014). (in Thai)
3. Mahidol University, Tobacco Control Research and Knowledge Management Center. Tobacco Consumption Statistics Report of Thailand B.E. 2561. Bangkok: Tobacco Control Research and Knowledge Management Center; 2561. (in Thai)
4. Thai Health Promotion Foundation, Thai Health Center (TH). General Characteristics of Adolescents [Internet]. 2019 [cited 2019 Dec 5].

Available from: <https://www.thaihealth.or.th/Content/41762> (in Thai)

5. King BA, Jones CM, Baldwin GT, Briss PA. The EVALI and youth vaping epidemic simplifications for public health. NEJM. 2020;382(8):689-91.
6. Hughes K, Bellis MA, Hardcastle KA, McHale P, Bennett A, Ireland R, et al. Associations between e-cigarette access and smoking and drinking behaviours in teenagers. BMC public health. 2015;15(1):1-9.
7. Berg CJ, Barr DB, Stratton E, Escoffery C, Kegler M. Attitudes toward e-cigarettes, reasons for initiating e-cigarette use, and changes in smoking behavior after initiation: a pilot longitudinal study of regular cigarette smokers. OJPM. 2014;4(10):789.
8. Amrock SM, Zakhar J, Zhou S, Weitzman M. Perception of e-cigarette harm and its correlation with use among US adolescents. NTR. 2015;17(3):330-6.
9. Wayne WD. Biostatistics: A foundation of analysis in the health sciences. 6th ed. New Jersey: John Wiley & Sons; 1995.
10. Hinkle DE, Wiersma W, Jurs SG. Applied Statistics for the Behavioral Sciences. Michigan: Rand McNally; 1998.
11. Chidnayee S, Yottavee W. Factors Related with Smoking Behaviors of Youth at Uttaradit. Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal. 2018;10(1):83-93. (in Thai)
12. Green MJ, Gray L, Sweeting H, Benzeval M. Socioeconomic patterning of vaping by smoking status among UK adults and youth. BMC public health. 2020;20(1):183. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-8270-3>.

13. Phetphum C, Prajongjeep A, Thawatchaijareonying K, Wongwuttiyan T, Wongjamnong M, Yossuwan S, et al. Personal and perceptual factors associated with the use of electronic cigarettes among university students in northern Thailand. *TID*. 2021;31(19):1–9. doi: 10.18332/tid/133640.
14. Jiang N, Cleland CM, Wang MP, Kwong A, Lai V, Lam TH. Perceptions and use of e-cigarettes among young adults in Hong Kong. *BMC public health*. 2019;19(1):1–9.
15. Boonpen P, Mentara P, Boonpen P. E-cigarettes Behavior and Smoking Cessation Behavior of Youth Smoker in Higher Education Institute, Bangkok. *Journal of Humanities and Social Sciences*. 2019;11(22):111–27. (in Thai)
16. Balwicki L, Smith D, Balwicka-Szczyrba M, Gawron M, Sobczak A, Goniewicz ML. Youth Access to Electronic Cigarettes in an Unrestricted Market: A Cross-Sectional Study from Poland. *IJERPH*. 2018;15(7):1465.